

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS – TUESDAY, KOVO – MARCH 24, 2015 • Vol. CVI Nr. 35 Kaina 1 dol.

4545 WEST 63rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629

PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 03-23-2015

Senatoriai reikalauja karinės paramos Ukrainai

Pasitarime su senatoriais (iš k.): Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas Saulius Kuprys, sen. Mark Kirk, Ukrainos konsulas Čikagoje Andriy Pravednyk, LR garbės konsulas dr. Jonas Prunskis, Ukrainiečių kongreso komiteto pirmininkas dr. Alex Striltschuk, Maria Burmaka ir LR generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas.

SAULIUS KUPRYS

Kovo 22 d., sekmadienį, į Čikagą pasitarti dėl tolimesnės paramos Ukrainai besitęsiančios Rusijos agresijos akivaizdoje atvyko JAV senatoriai John McCain ir Mark Kirk. Abu senatoriai yra aiškiai pasisakę už stiprią paramą Ukrainai ir remia kitų Europos šalių, įskaitant ir Baltijos kraštų, gynybą. Šita parama yra svarbi norint atsilaukioti prieš Rusijos vadovo Vladimiro Putino bandymus atstatyti sovietinę imperiją.

Susitikimą surengė Ukrainiečių kongreso Amerikos komiteto valdyba. Jis įvyko ukrainiečių centre Čikagos šiaurinėje dalyje. Į pasitarimą buvo pakviesti ir Baltijos šalių atstovai.

Senatorius McCain, buvęs kandidatas į JAV prezidentus, šiuo metu yra Senato Ginkluotų pajėgų komiteto pirmininkas, o senatorius Kirk – Ukrainos reikalų grupės kopirmininkas. Abu senatoriai prisidėjo prie to, kad praeitais metais būtų priimtas Ukrainos laisvės rėmimo įstatymas, kuris Prezidento parašu buvo patvirtintas praėjusį gruodį. Šis įstatymas įgalino JAV administraciją suteikti karinę ir civilinę paramą Ukrainai ir plėsti sankcijas Rusijos gynybos, energetikos ir finansų srityse. Abu senatoriai praeitą mėnesį įteikė JAV prezidentui Barack Obama laišką, reikalaujantį, kad netrukus būtų suteikta įstatymo žadėta karinė parama, reikalinga apginti Ukrainos suverenitetą. – 2 psl.

ŠIAME NUMERYJE:

„Protų kovos“ lituanistinėje mokykloje – 4 psl.

Susipažinkime – Išeivijos institutas – 8 psl.

Kovo 11-osios metinės paminėtos Meksikoje

LR ambasadorius JAV ir Meksikai Žygimantas Pavilionis (v.) Meksikoje su lietuviais ir Lietuvos draugais šventė mūsų nepriklausomybės jubiliejų.

Su oficialiu vizitu Meksikoje viešintis Lietuvos Respublikos ambasadorius JAV ir Meksikos Jungtinėms Valstijoms Žygimantas Pavilionis kovo 19 d. kartu su Lietuvos Respublikos garbės konsulu Meksikoje Ronén Waisser Landau pakvietė Meksikos politikus, valdininkus, šalyje reziduojančius diplomatus ir lietuvių bei litvakų bendruomenes Meksikoje paminėti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 25-metį.

Pristatęs sėkmingą Lietuvos virsmą, kuris ne tik įkvepia regiono šalis sekti Lietuvos pavyzdžiu, bet ir atveria naujas galimybes politiniam ir ekonominiam bendradarbiavimui su Meksika, ambasadorius Ž. Pavilionis pa-

sidžiaugė jo kadencijos metu abiejose šalyse įsteigtomis tarpparlamentinės draugystės grupėmis ir išreiškė viltį, kad pavyks sustiprinti aukštesnio lygio politinį dialogą. Prisimindamas sėkmingą Lietuvos prisistatymą praeitų metų Draugiškų tautų kultūrų mugėje centrinėje Meksiko miesto aikštėje, ambasadorius paragino abi šalis apsikeisti verslo misijomis, pasidžiaugė, kad netrukus prasidedančiame jau trisdešimtą sukaktį mininčiame Meksiko kultūros festivalyje „Festival Del Centro Histórico De México” bus parodytas Vilniaus teatro „Meno fortas” Eimunto Nekrošiaus režisuotas spektaklis „Dieviškoji komedija”. – 11 psl.

DRAUGAS

Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Tuščius žmones reikia skirti tuščioms pareigoms. – Luc de Vauvenargues

Senatoriai reikalauja karinės paramos Ukrainai

LR generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas, JAV senatorius John McCain ir Ukrainos konsulas Čikagoje Andriy Pravednyk.

Atkelta iš 1 psl.

Papildomu raštu senatorius McCain yra kreipęsis į Valstybės sekretorių John Kerry, kad nedelsiant būtų sustiprintos sankcijos Rusijai ir kad būtų parūpinti ginklai Ukrainai efektingai apsiginti nuo Rusijos agresijos. Nepaisant minėto įstatymo priėmimo, administracija delsia teikti taip reikalingą Ukrainai karinę paramą.

Senatorius McCain ypatingai aštriai atsiliepia apie tokią JAV valdžios laikyseną Ukrainos atžvilgiu. Jis aiškiai pasakė, kad jam yra gėda, jog JAV nesuteikia ginklų, kurie padėtų ukrainiečiams patiems apsiginti. Senatorius išreiškė savo apmaudą, kad JAV ne tik nesiunčia žadėtų ginklų, bet net ir nesuteikia Ukrainos kariuomenei žvalgybinės informacijos apie prieš karių manevrus. J. McCain apgailėstavo dėl esamos padėties, kuri, jo manymu, galėjo būti kitokia, jei Amerika būtų išlaikiusi savo vadovaujama

vaidmenį Vakarų pasaulyje. Jo manymu, dabartinė administracija yra atsisakiusi šio vaidmens. Senatorius McCain ragino susirinkusiuosius, kad jie, kaip mokesčių mokėtojai, įtaigotų vyriausybę, jog ši imtųsi vykdyti Kongreso priimtus įstatymus ir pradėtų siųsti ukrainiečiams ginklus. Karo negalima laimėti paklodėmis, pridūrė jis.

Senatorius Kirk pritarė savo kolegos mintims.

Susirinkime dalyvavo Lietuvos generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas, LR garbės konsulas dr. Jonas Prunskis, Čikagos latvių tarybos pirmininkas Janis Vilcins ir Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas Saulius Kuprys.

Susirinkime ypatingai gausiai dalyvavo žiniasklaidos atstovai – Čikagos dienraščių „Chicago Tribune“ ir „Chicago Sun-Times“, radijo bei televizijos žurnalistai. Visa susirinkimo eiga buvo tiesiogiai perduodama į Ukrainą.

Senatorius Mark Kirk (k.) pokalbyje su Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininku adv. Sauliumi Kupriu.

Laikina pergalė?

DALIA SHILAS

Kovo 19 d. LR Seime turėjo būti svarstoma LR Seimo ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (LRS/PLB) komisijos likimas ir tolimesnė veikla. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos pasiūlymu iš darbotvarkės buvo išbrauktas projektas Nr. XIIP-2291(2). 70 Seimo narių balsavo už, 6 prieš ir 31 susilaikė.

Irena Degutienė, Seimo vicepirmininkė, TS-LKD frakcijos ir LRS/PLB komisijos narė:

„Klausimas atidėtas, kol viską apsvarstys reikalingi Komitetai, t. y. Užsienio reikalų komitetas, Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, Europos reikalų komitetas, Socialinių reikalų ir darbo komitetas ir Žmogaus teisių komitetas. Situacija tokia, kad pirmą kartą klausimas, kuris tiesiogiai su-

sijęs su išvardytais komitetais, nebuvo svarstytas situose komitetuose. Todėl mūsų frakcija ir paprašė išbraukti iš darbotvarkės.“

Vytautas Juozapaitis, Seimo TS-LKD frakcijos narys, LRS/PLB komisijos narys:

„LRS ir PLB komisija dirbs toliau! Nr. XIIP-2291(2) projektu siūloma įkurti naują Seimo Migracijos ir užsienio lietuvių komisiją, kuri pagal proporcinio frakcijų atstovavimo principą būtų sudaroma iš 9 Seimo narių. Pasaulio lietuviai rimtai sunerimo dėl LRS ir PLB komisijos išlikimo.“

LRS ir PLB komisijos pirmininkas Jonas Prunskis nuo PLB pasiuntė pakartotiną prašymą paskirti kitos komisijos sesijos, kuri buvo planuojama gegužės mėnesį, datą. Balsavimo rezultatus rasite čia:

http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_sale.bals?p_bals_id=-19890

LAIŠKAI

Jaunosios „Lietuvos Vyčių“ šokėjos

Jono Kuprio nuotr.

PADĖKA
Lietuvos Nepriklausomybės šventė Čikagoje

Šių metų kovo 8-tą dieną Čikagos laisvalaikio ir pramogų centre „Navy Pier“ įvyko graži lietuviška šventė, skirta 25-osioms Lietuvos Nepriklausomybės metinėms paminėti.

Į renginį buvo pakviesta ir tautinių šokių grupė „Lietuvos Vyčiai“, vadovaujama Lidijos Ringienės ir jos padėjėjos Aušros Karalienės (dalyvavo „Suktinis“, vadovė Giedrė Elekšytė-Knieža). Šokėjai, pasipuošę tautiniais kostiumais ir apsikaisę tautinėmis juostomis praturtino taip kruopščiai surengtą programą šokiais: „Klumpakojis“, „Kon saka?“, „Spanguolinkė“, „Agotėlė“, „Noriu miego“, „Treptinukė“. Po savo pasirodymo vaikai nesukubėjo namo. Kartu su tėveliais jie toliau žiūrėjo programą, stebėjo, kaip au-

džiamos juostos, kaip vaško pagalba marginami kiaušiniai, pinami iš vytelių krepšeliai. Drauge su Maironio ir Čikagos lituanistinės mokyklos pagalbinkais lankstė, kirpo, klijavo.

Grįžtant namo iš šventės, mano dukra vis niūniavo „...Lietuva, Tėvynė mūsų...“ ir kruopščiai suko iš siūlų (geltono, žalio, raudono) apyrankę.

Kitą rytą, pasipuošusi savo gražiąja apyranke, patraukė mokyklon. Ačiū renginio organizatoriams už nuostabią šventę. Ačiū, kad pakvietėte ir mūsų mažuosius „Lietuvos Vyčių“ šokėjus.

Ši popietė buvo labai graži lietuviško tautinio ugdymo pamoka mūsų vaikams.

Su pagarba,
Jūratė Pavilionienė
Lemont, IL

Laiškų ir nuomonių kalbos stiliaus redakcija netaiso

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by

the Lithuanian Catholic Press Society,
4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.
Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.
Subscription Rates: \$150.00.

Postmaster: Send address changes to

Draugas - 4545 W. 63rd Street,
Chicago, IL 60629-5532

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV - metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase: kasdien - \$340.00 • visos savaitės \$240.00

Kanadoje (USD): - metams \$390.00 • 1/2 metų \$210.00 • 3 mėn. \$110.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu - metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

Į Lietuvą reguliariu paštu - metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV - metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

Kanadoje (USD) - metams \$150.00 • 1/2 metų \$120.00 • 3 mėn. \$75.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis: oro paštu - metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00

Į Lietuvą reguliariu paštu - metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, pakvitavimų už prenumeratą nesiuočiame.

„Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.
Redakcija dirba kasdien, nuo 7:00 iki 3:00, šeštadieniais nedirba.

Vyriausioji redaktorė -
Ramunė Lapas
vyr.redaktore@gmail.com

Kultūrinio šeštadienio priedo redaktorė -
Renata Šerelytė
rainbow.vilnius@gmail.com

Redakcija už skelbimų turinį ir kalbą neatsako. Skelbimų kainos atsiunčiamos gavus prašymą, ką nors skelbti. Redakcija straipsnius taiso savo nuožiūra. Nenaudotų straipsnių nesaugoja. Siunčiant prašome pasilikti kopiją.

Administracijos el. paštas:
skelbimai@draugas.org
administracija@draugas.org

DIDYSIS POKALBIS

Valentinas Stundys. Krikščionys demokratai Lietuvoje neišnyko

Kas seka Lietuvos politiką, prisimena, kad 1990 m. Lietuvoje atsikūrę po dešimties metų sėkmingos veiklos krikščionys demokratai buvo ištikti skilimų ir jungimųsi ir praktiškai buvo išnykę iš valstybinio lygmens politikos. Kai prieš beveik septynerius metus jų partija Lietuvos krikščionys demokratai jungėsi su Tėvynės sąjunga, kai kurie išėivijoje visą pokarį veikę krikščionys demokratai jaudinosi, ar iš Lietuvos politinio žemėlapiu šis vardas ir ši idėja neišnyks. Kaip šiandien sekasi krikščionims demokratams, dirbantiems bendroje su konservatoriais partijoje, pavadintoje Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD)? „Draugas“ kalbina TS-LKD vicepirmininką ir bendrijos „Lietuvos krikščionys demokratai“, veikiančios partijos viduje, pirmininką Valentina Stundį, kuris antrą kadenciją yra Seimo narys, šiuo metu – Seimo Etikos ir procedūrų komisijos pirmininkas, Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijoje – seniūno pavaduotojas, buvęs mokytojas lituanistas, Molėtų rajono švietimo skyriaus vedėjas ir keletą kadencijų – Molėtų rajono meras.

– Malonėkite priminti krikščionių demokratų situaciją prieš susijungimą su Tėvynės sąjunga ir diskusijas jungimosi metu.

– Situacija buvo labai paprasta – jau kelias kadencijas Krikščionių demokratų partija, kaip atskira politinė jėga, nebeturėjo atstovavimo parlamente. Tai kėlė nerimo. Partijai tai buvo tam tikras iššūkis – kaip elgtis toliau, ką daryti? Gerų pusantrų metų vyko diskusija dėl ateities. Matėme, kad konkuruoti su konservatoriais nėra reikalo, nes iš esmės mūsų yra tas pats rinkėjas ir artimos programos bei vertybės. Natūralu, kad žvilgsnis krypo į jungimąsi su šia partija. Buvo pasiūlytas formatas kurti naują politinę jėgą, kuri būtų visiškai analogiška tai platformai, kuri yra Europoje, – Europos liaudies partijai. Europos valstybėse dažnu atveju taip ir yra – arba dominuoja krikščionys demokratai, arba konservatoriai. Ryškiausias yra Vokietijos pavyzdys. Žinoma, įtikinti kitus ir patiems perlūžti viduje susijungimui buvo nepaprastai sudėtinga. Buvo kategoriškų nuomonių. Galiu priminti, kad dalis bendruomenės galvojo, kad būtent konservatoriai kalti, jog krikščionys demokratai yra silpnėsi (Tėvynės sąjungoje buvo įkurta krikščionių demokratų frakcija). Kai kas gyveno nepasitikėjimo konservatoriais nuotaikomis. Tam tikros trinties būdavo rajonų skyriuose, kur su konservatoriais konkuravome, kadangi savivaldos lygmenyje mes turėjome neblogą atstovavimą, kiekvienais savivaldos rinkimais kaip partija perlipdavome 5 proc. barjerą ir mandatų per visą Lietuvą turėdavome daugiau kaip šimtą (palyginimui jungtinė partija pastaruosiuose savivaldos rinkimuose gavo apie 250 mandatų). Tai rodė, kad savivaldoje mes buvome patikimi. Būtent savivaldoje ir buvo įvairiausių patirčių – ir koalicijų su konservatoriais, ir darbo priešingose barikadų pusėse. Tos patirtys kai kuriais atvejais lėmė atskirų mūsų partijos žmonių neigiamą požiūrį į jungimąsi. Galų gale per tuos pusantrų metų diskusijų pavyko visiems įsitikinti, kad kito kelio nėra – reikia burti rimtą krikdemiškų-konservatoriškų vertybių partiją, o ne konkuruoti tarpusavyje. Tai ir buvo esminis žingsnis, nors ir nelengvas.

– Kaip rodė po to vykę Seimo rinkimai, jungimosi faktą rinkėjai priėmė palankiai – jungtinė partija gavo tiek balsų, kad galėjo sudaryti valdančiąją koaliciją.

– Tai ir buvo jungimosi sėkmė. Iki tol daug kas abejojo – manė, kad mes prapulsime, mus integruos, mūsų nebeliks. 2008 m. Seimo rinkimai parodė kaip

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos vicepirmininkas ir bendrijos „Lietuvos krikščionys demokratai“ pirmininkas Valentinas Stundys bendrijos vasaros sąskrydyje.
Audronės V. Škiudaitės nuotr.

tik priešingus dalykus – visuomenė susijungimą priėmė labai pozityviai, ir Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai buvo ta partija, kuri laimėjo daugiausiai vietų. Krikščionys demokratai nebuvo nustumti nei pamiršti. Mes laimėjome ir vienmandatėse apylinkėse, dalis mūsų žmonių pakliuvo ir pagal partijos sąrašą. Į Seimą pateko net septyni buvusios Krikščionių demokratų partijos atstovai – Jonas Šimėnas, Justinas Urbonavičius, Paulius Saudargas, Česlovas Stankevičius, Valentinas Stundys, Petras Luomanas, Kazimieras Kuzminskas. Taigi jungimasis pasiteisino. Sustiprėjo visa partija. Šiandien mes jau kalbame, kad TS-LKD yra integrali partija, be tų didžiųjų takoskyrų, kurios buvo jaučiamos jungimosi pradžioje. Yra bendrų skyrių, kur vadovauja krikščionis demokratas. Ir savivaldybei vadovauja vienas kitas buvęs krikščionis demokratas. Tai rodo, kad krikščionys demokratai nėra išnykę. Tai patvirtina ir pastarieji Seimo rinkimai, ir Europos Parlamento rinkimai (į EP vienas iš dviejų TS-LKD atstovų yra krikščionis demokratas Algirdas Saudargas. Red.), – krikščionys demokratai yra matomi ir partija nėra ta mėsmalė, kuri viską sunaikintų. Priešingai – aš visada sakau, kad krikščioniškoji demokratija dabar įgijo stipresnį pavidalą, nes iš esmės visa Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partija yra grindžiama Europos liaudies partijos – krikščioniškos demokratijos vertybėmis, principais ir ideologija. Matyt, tai yra pats svarbiausias dalykas. Kas kita, kad būdami valdančiojoje koalicijoje 2008–2012 m. kadenciją negalėjome visa apimtimi realizuoti savo programos. Koalicijoje visada reikia tam tikrų kompromisų ir nusileidimo partneriui. O tuomet buvome koalicijoje su liberaliomis jėgomis, todėl kaltinti, kad nutolome nuo krikščionių demokratų principų, nėra teisinga.

2008–2012 m. kadencija buvo ypač sunki, krizės laikas, reikėjo labai greitų ir ryžtingų sprendimų, nes perėmėme valstybę tuščiu izdu – socialdemokratams išėidami paliko jį išsluotą žąsies plunksna. Be abejo, tai savotiškai mus paženklino, o premjerą A. Kubilių paženklino kaip krizių premjerą. Per dvejus metus finansų krizė iš esmės buvo įveikta ir ekonomika išėjo į augimo kelią, bet griežta taupymo politika daliai visuomenės nepatiko. Partija 2012 m. Sei-

mo rinkimuose gavo mažiau vietų, todėl šiame Seime sumažėjo ir krikščionių demokratų.

– Ar pavyksta konkrečias krikščionių demokratų idėjas išvesti į bendros su konservatoriais partijos dienotvarkę ir įgyvendinti Lietuvos gyvenime?

– Susijungimas buvo esminis laimėjimas, padėjęs tapatybės problemą išspręsti ir konservatoriams, kadangi konservatizmas Lietuvoje politinės tradicijos neturėjo, partija yra išaugusi iš Sąjūdžio idėjų ir politinės platformos. Krikščionys demokratai Lietuvoje turi jau daugiau kaip šimtmečio tradiciją, tarpukario Lietuvos valstybės kūrimo tradiciją ir galų gale – pasaulinį kontekstą, kurį išlaikė išėivijoje visą pokarį veikusi Lietuvių krikščionių demokratų sąjunga, daug prisidėjusi ir prie mūsų sėkmės Lietuvoje. Tėvynės sąjunga-Krikščionys demokratai puikiai savyje suderina pamatinius dalykus – krikščioniškosios demokratijos principus, vertybes, konservatizmo idėjas ir tautines-patriotines idėjas, – pastarųjų šaknis yra Sąjūdis, politiniai kaliniai ir tremtiniai. Tas trijų darinys yra gana sėkmingas ir gali aprėpti labai didelį visuomenės spektrą. O praktinėje politikoje TS-LKD turi tvirtą poziciją jautriais klausimais dėl gyvybės apsaugos, eutanazijos, šeimos. Ten, kur reikia vertybių, TS-LKD turi aiškų stuburą ir nuo jo nenusisuka. Partijos požiūris į visuomenės blogį, į visuomenės konsolidavimą, solidarizavimąsi iš esmės yra krikščioniškosios demokratijos daly-

kai. Tais klausimais partijos viduje su buvusiais konservatoriais jokių diskusijų nebūna, nes tie dalykai yra fiksuoti ir mūsų partijos programoje. Diskusijos vyksta, pvz., dėl progresinių mokesčių, čia kartais nuomonės išsiskiria, bet jungtinės partijos programoje vis tiek kalbama apie progresinius mokesčius, tik ne tuo pavadinimu. O kad viduje partijos kartais išplėskia diskusija, tai rodo, kad partija yra gyvas organizmas.

– Kad Jus, krikščionį demokratą, šiuo metu opozicijos atstovą, Seime išrinko Etikos ir procedūrų komisijos pirmininku, tikriausiai galima būtų vertinti ir kaip krikščioniškų principų gyvastingumą gana ateizuotoje šiuolaikinėje visuomenėje? Žinoma, šalia Jūsų paties asmeninių savybių – nuosaikumo, demokratiškumo ir kt.

– Apie save aš čia nelabai ką galiu pasakyti, bet jeigu formaliai žiūrėsime, kai opozicijos atstovas, buvęs krikščionis demokratas tampa Seimo Etikos ir procedūrų komisijos pirmininku, iš tiesų yra tam tikras formalus moralinės vertybinės laikysenos vertinimas. Nenoriu girti savęs, bet tai rodo, kad Seimui, kaip politinei įvairių ideologijų sancaupai, reikia aiškių vertybinių orientyrų ir patikimų etikos sargų.

– Kaip TS-LKD pasisėkė pastarieji savivaldybių rinkimai ir kaip sekėsi Krikščionių demokratų bendrijos atstovams?

– Bendrąja prasme, lyginant su 2011 m., partija rezultato nepablogino, bet didelė kova vyksta didžiuosiuose miestuose. Negeras ženklas, kad susilpnėjo pozicijos Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Alytuje. Tai rodo, kad turime savo politiką permastyti, kad nuo mūsų nenusisuktų miestas ir neliktume tik kaimiškųjų rajonų partija. Iki šiol didžiavomės stipriomis pozicijomis miestuose ir labiau orientavomės į miestą, bet regionų skyriai parodė geresnius rezultatus. Jų dėka mes šiandien turime nemažų laimėjimų. Buvę krikščionys demokratai, dabar partijos viduje sudarantys bendriją „Lietuvos krikščionys demokratai“, savo pozicijas sustiprino. Labai aiškūs atraminiai mūsų taškai – Molėtai, Radviliškis, Šakiai, Pasvalys...

TELKINIAI

„Protų kovos” Čikagos lituanistinėje mokykloje

RITA RAŠYMIENĖ

Nors šeštadienį, vasario 28 dieną, Čikagoje vyko gaušybė renginių, Čikagos lituanistinės mokyklos (ČLM), įsikūrusios Jaunimo centre, lėšų telkimo renginyje „Protų kovos” dalyvių netrūko. Čia susirinko ne tik mokytojai ir tėveliai, visi norintys paremti ČLM: „Grandies” šokių ansamblio, Skautų akademikų, ateitininkų atstovai, svečiai iš „šiaurės” (šiaurinių apylinkių) ir kt.

Renginys prasidėjo 6 val. v. Anksčiau atvykę svečiai galėjo apžiūrėti tylojo aukciono prizus, pasišnekučiuoti su seniai matytais pažįstamais, pasivaikinti „Kunigaikščių užkeigiamais, atsigaiivinti gėrimais prie baro. ČLM Tėvų komiteto pirmininkas Antanas Rašymas džiaugėsi gausiu svečių būriu ir, supažindinęs visus su žaidimo taisyklėmis, palinkėjo dalyviams sėkmės. Gražiai į dalyvius prabilo ketvirtokas Benas Kavaliauskas, pasveikinęs susirinkusius ir priminęs, kad vakaras skirtas ČLM paremti, – kad jis ir jo draugai galėtų sėkmingai čia mokytis.

Apšilimui komandoms buvo duotas sąrašas su žymiais Lietuvos ir lietuvių kilmės žmonėmis, kuriuos reikėjo suporuoti su jų pasiekimais. 14 komandų demonstravo savo žinias 10 kategorijų, ir visose buvo kalbama apie Lietuvą: lietuviškas dainas ir jų atlikėjus, ČLM, lietuvių kalbą, Lietuvos istoriją, žymius žmones, papročius, miestus ir sportą. Žinoma, nebuvo užmiršta ir lietuvių išeivijos tema –

Po rimtų apmąstymų svarbu priimti teisingą sprendimą. „Protų kovose” grandiečiai užėmė antrąją vietą, net patys to nesitikėdami. Iš k.: Sigitas Gudis, Vida Brazaitytė, Ramūnas Vidžiūnas, Aušra Paronienė ir Jonas Paronis.

JAV ir Čikaga. Beveik kiekvienoje kategorijoje buvo po 10 klausimų, į kuriuos komandos turėjo atsakyti per 10 minučių. Visi klausimai buvo paruošti lietuvių ir anglų kalbomis, kad aktyviai dalyvauti galėtų visi svečiai. Vieni klausimai buvo lengvesni čia gimusiems, kiti – iš Lietuvos atvykusiems gyventi į JAV. Buvo labai smagu stebėti, kaip komandos įnirtingai dirba, bandydamos į pateiktus klausimus atsakyti teisingai ir laiku.

Pirmojoje kategorijoje „Su daina!” visus džiugino Čikagoje gerai žinoma jaunoji dainininkė Agnė Giedraitytė. Agnei nustojus dainuoti vidury dainos, komandos turėjo pratęsti dainos žodžius, parašyti dainos pavadinimą arba dainos autorių. Įsimaginę žaidėjai toliau dainavo pradėtą dainą.

Kategorijoje apie ČLM, kuriai klausimus paruošė ČLM direktorė Laima Apanavičienė, visi be išimties žinojo, kad pirmoji ČLM direktorė buvo Jūratė Dovilienė. Bet tik kelios komandos žinojo, kad ČLM buvo įsteigta sujungus tris lituanistines mokyklas – Čikagos aukštesniąją lituanistinę, Doneičio ir Dariaus ir Girėno.

Klausimus apie lietuvių kalbą paruošė ČLM direktorės pavaduotoja Loreta Timukienė. Žaidėjai turėjo žinoti, kad „Didysis lietuvių kalbos žodynas” buvo rengtas 100 metų, kad lietuvių kalbos abėcėlė sudaro 32 raidės. Kalbos klausimai buvo truputį sunkesni ir reikalavo daugiau bendravimo tarp komandos narių.

Lėšų telkimo renginyje „Protų kovose” dalyvavo ne tik Čikagos lituanistinės mokyklos mokytojai, bet ir svečiai, gausiai susirinkę paremti mokyklos veiklą. Audronės Sidaugienės nuotraukos

Visiems patiko ČLM istorijos mokytojo Juozo Vilko parašyti Lietuvos istorijos klausimai. Čia dalyviams reikėjo gerokai pamiklinti protus. Ne visi žinojo, kur ir kada pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas (Kvedlinburgo analuose įrašas rastas 1009 m.

kovo 9 d.), koks buvo Nalšios kunigaikščio Daumanto ir Lietuvos karaliaus Mindaugo giminytės ryšys (Daumantas buvo Mindaugo svainis – Mindaugo žmonos sesers vyras), bet visi žinojo, kaip užbaigti šį sakinį: „Steponas Darius ir Stasys Girėnas buvo Lietuvos patriotai, bet ne ... piliečiai”.

Kai atėjo laikas atpažinti JAV ir Lietuvos miestus, visi susitelkė į miestų nuotraukas ekrane, kurias kruopščiai paruošė Irma Zaborowski. Norint teisingai atsakyti į lietuviškų papročių klausimus, irgi teko pakrapštyti galvas. Kas galėjo pagalvoti – jeigu

per Kalėdas lyja, karvės tais metais duos daug pieno?! Nors ir ne visi žinojo teisingus atsakymus, bet parašė išradingus atsakymus. Sporto klausimus

paruošė Ramunė Papartienė ir Irma Bužinskas. Visi žinojo, kad Arvydo Sabonio marškinėlių numeris yra 11.

Žinoma, vykstant tokiai įnirtingai kovai, būtinai reikėjo ir pertraukos. Jų buvo net dvi! Pertraukų metu svečiai ėjo prie baro atsigaiivinti, pašlapinti lūpų ir išdžiūvusių gerklių, kad galėtų toliau sėkmingai atsakinėti į klausimus. Prie baro sukinėjosi Vytas Papartis (nuoširdus AČIŪ jam už viso baro sustatymą ir suvežimą), Jonas Petraitis, Rytis Alčauskas ir Kristina Likanderytė. Barmenai irgi buvo sudarę savo komandą ir smagiai dalyvavo žaidime (ir surinko nemažai taškų). Atsigaiivinę svečiai koridoriuje apžiūrino ir varžėsi dėl įvairių aukciono prizų.

Kol buvo sumuojami rezultatai, dalyvius linkmino DJ Tadas. Tėvų komiteto pirmininkas vėl kvietė visus vaišintis, dalyvauti tyliajame aukcione ir pirkti loterijos bilietus. Pagrindinis loterijos prizas – du bilietai į šią vasarą Čikagoje vyksiančią Dainų šventę, nakvynė šventės viešbutyje ir limuzinas, nuvešiantis į šventę. Loterijos bilietai sparčiai tippo. Žmonės šoko, diskutavo dėl atsakymų į klausimus ir buvo labai patenkinti vakaru.

Pagaliau suskaičiavus taškus buvo paskelbti nugalėtojai – tai ketvirtojo stalo jungtinė svečių iš šiaurės ir mokytojų/tėvelių komanda. Čia kovojo net trys ČLM mokytojai! Iš galimų 213 taškų ši komanda surinko 178. Prie šio nugalėtojų stalo sėdėjo Vilma Kava, Algis Žukas, Vismantas Vidugiris ir Eglė Vasi-

Čikagos lituanistinės mokyklos Tėvų komitetas. Stovi iš k.: Vaida Kavaliauskienė, Nora Alonso, Ingrida Žemaitienė, Irma Zaborowski, Alena Buronyshava, Indrė Garcia, Irma Bužinskas, Kristina Petraitienė. Priekyje ČLM Tėvų komiteto pirmininkas Antanas Rašymas su žmona Rita. Vidos Rupšienės nuotr.

liauskienė, mokytojai Juozas Vilkas, Vida Bieliauskienė su vyru, Rita Gucevičienė su vyru bei ČLM tėveliai Roma ir Giedrius Bikulčiai. Sveikiname nugalėtojus! Antroje vietoje buvo grandiečiai. Juos nuo pirmos vietos skyrė tik pusė balo. Grandiečiai nesitikėjo taip gerai pasirodyti – jie atėjo paremti mokyklos ir linksmi praleisti vakaro! Nugalėtojai buvo apdovanoti vertingais prizais. Buvo apdovanota ir mažiausiai taškų surinkusi komanda – tai skautai akademikai. Nors jie ir atkakliai kovojo, bet truputį pritrūko garo. Jie prižadėjo pasistengti kitą kartą ir garsiškai priėmė paguodos prizus. Nugalėtojus sveikino kiti dalyviai ir su jais kartu džiaugėsi. Ačiū visiems dalyvavusiems!

Nenuilstantis Antanas Rašymas pakvietė 1a klasės mokinukę Sylvija Zaborowski pasveikinti nugalėtojus ir padėkoti renginio rėmėjams, svečiams ir tėveliams. Kai ji paklausė, ar buvo smagu, salėje pasigirdo plojimai ir linksmas ūžesys. Atrodo, kad vakaras tikrai visiems buvo smagus.

Mokyklos direktorė Laima Apanavičienė ištraukė pagrindinio prizo – laimingą loterijos bilietą. Jį laimėjo Irma Zaborowski. 100 dol. prizą laimėjo mokyklos tėveliai, o 50 dol. prizą – viešnia iš New Yorko, Jaunučių ateitininkų vadovė.

Vakaras baigėsi varžytinių/tyliojo aukciono uždarymu. Aukciono dalyviai buvo dosnūs. Niekas neskubėjo skirstytis – šoko, vaišinosi ir kitaip smaginosi.

„Protų kovos“ buvo kitoks ir, manau, labai gerai pavykęs renginys. Žinoma, buvo šiek tiek nesklaidumų, bet kaip pirmas blynas – visai neblogas, net neprisvilęs. Tėvų komitetas liko patenkintas pirmuoju bandymu, pirmuoju lietuviško „trivia“ vakaro renginiu.

Už šį renginį turime būti dėkingi daugeliui. Ačiū – toks mažas žodelytis, bet tiek daug reiškiantis. Nuoširdžiai dėkojame visiems, visiems, prisidėjusiems prie šio vakaro sėkmės. Ačiū direktorei ir pavaduotojoms už palaikymą ir pasitikėjimą. Jos visuomet labai aktyviai dalyvauja mokyklos renginiuose. Ačiū Norai Alonso už išpūdingai sumaketuotą renginio skelbimą. Be jau išvardintų žmonių norime ypač padėkoti Irmai Z., kad taip sąžiningai ir rūpestingai prižiūrėjo vaikus (o jų buvo tikrai nemažai). Ji ir jos pagalbininkė Kamilė Petraitytė žaidė su vaikais, žiūrėjo filmukus, spalvino ir kitaip stengėsi pelnyti jų dėmesį. Ačiū joms. Ačiū direktorės pavaduotojai Audronei Sidaugienei ir jos vadovaujama mokytojų kolektyvui už scenos dekoracijas. Ačiū mokytojai Evelinai ir Agnei už gražias gėlių puokštes. Dėkojame visiems tėveliams ir klasių atstovams bei mokytojams ir draugams, kurie suruošė ypatingus prizus aukcionui. Bet svarbiausia – reikia padėkoti šauniamam ČLM Tėvų komitetui su naujų idėjų nebijančiu, energingu pirmininku Antanu priekyje. Visi dirbo, laktė, plušo, skaičiavo taškus, skaičiavo pinigus, prisidėjo, kur tik reikėjo, ir net nešė namo skalbti staltieses. Be galo ačiū visiems! Be jūsų pagalbos ir gerų minčių vakaras nebūtų toks sėkmingas. Nuoširdus ačiū Antanui, Indrei, Ritai, Irmai B., Irmai Z., Ingridai, Vaidai, Lenai, Norai, Kristinai ir Astai...

Iki kito mokyklos lėšų telkimo vakaro!

Rita Rašymienė – Čikagos lietuostinės mokyklos Tėvų komiteto narė

„Žiburio“ mokyklos mokiniai apdovanojimo metu pirmoje eilėje Lilly Schafer, Ignė Savickaitė, Monika Mikulevičiūtė, Greta Latvėnaitė, Karina Mitriūtė; antroje eilėje stovi Karolina Mondro, Vasara Mikulevičiūtė, Luisa Belau, Faustas Garbenis; trečioje eilėje Kornelijus Lesniasukas, Janina Udrienė, Marta Vaitkaitytė, Monika Žindulytė, Miglė Orentaitė, Lukas Mitrius, Rigonda Savickienė.

Vidos Pekorienės ir Juozo Vaičiūno nuotraukos

Mokinių projektas ir Kovo 11-oji

JANINA UDRIENĖ

Praėjusių metų rudenį, pasitarę su Detroito „Žiburio“ mokyklos vedėja Vida Pekoriene, mokytojai buvo skatinami įdomiai pristatyti mokiniams būsimas sukaktis: 70 metų nuo to laiko (1944), kai lietuviai, sovietų antrajai okupacijai prasidėjus, masiškai traukėsi iš Lietuvos, ir 25 metai nuo istorinio Baltijos kelio.

„Žiburio“ mokyklos mokiniai yra abiejų bangų imigrantų atžalos. Vieni turi senelius, kurie būdami paaugliai išgyveno nežinios kelionę į Vakarų; kiti turi tėvelius, kurie dar buvo jaunuoliai-studentai, kai Lietuva po 50 metų komunistinės priespaudos veržėsi į nepriklausomybę. Tad abi sukaktys susijusios su istoriniais įvykiais, kuriuos vaizdžiai gali apibūdinti odisėjas išgyvenę žmonės. Paprastai istorija bei geografija jaunimui pristatoma tik knygose, šiuo atveju buvo proga svarbią istorijos dalį išmokyti įdomiau – per pašnekesius su savo artimaisiais.

Vadovaujantis Los Angeles lituanistinės mokyklos gairėmis, mokiniai buvo prašomi sukurti plakatus „Kaip mano šeima atvyko į Ameriką?“ Skatinome į projektą įjungti tai, kas tuo metu vyko Lietuvoje, paženklinoti žemėlapyje vietas, apie kurias artimieji pasakoja; jei įmanoma, pridėti nuotraukų ir visą medžiagą patraukliai išdėstyti. Pranešėm, kad mokinių projektai bus rodomi Detroito Lietuvių Bendruomenės Vasario 16-osios minėjime, o geriausių darbų autoriai bus apdovanoti.

Sulaukėme 13 kūrybingų projektų, kuriuose matėme jaunimo pastangas atskleisti savo šeimos istoriją ir ryšį su aplinka. Kaip žadėta, projektai buvo parodyti Detroito visuomenei Vasario 16-osios minėjime. Kadangi visi darbai buvo gražiai atlikti, nutarėme visus dalyvius iškilmingai ir atžymėti. Šeštadienį, po minėjimo, vedėja sukvietė visus mokytojus ir mokinius apžiūrėti projektus ir kartu pasidžiaugti, pagerbti autorius, kuriems buvo įteiktos kuklios dovanėlės ir trispalvės.

Viename projekte buvo dviejų brolių gražiai surašyta tėvelio istorija. Pasirodo, tėvelis dalyvavo Sąjūdžio veikloje. Susipažinus su tokia informacija ryžomės pakviesti ir tą tėve-

lį, dr. Almantą Galvanauską, kad jis Kovo 11-osios proga papasakotų savo tų istorinių dienų išgyvenimus ir primintų mums apie laisvės kovą.

Kovo 11-osios proga detroitiečiai susirinko pasiklausti mums negirdėto prelegento. Rigonda Savickienė, LB Detroito apylinkės pirmininkė, pristatydama svečių pasakoją, kad dr. Almantas Galvanauskas nuo 2002 m. profesorijauja University of Michigan „Electrical Engineering and Computer Science“ fakultete; 1992 apgynė fizikos srities disertaciją „Royal Institute of Technology“, Stokholme, Švedijoje. 1993 m. atvyko į Ann Arbor, MI, dirbti ir toliau gilintis savo mokslo srityje. Jo sūnūs lanko „Žiburio“ mokyklą, o jis pats visada prisideda prie mokyklos renginių ruošimo, tad pakviestas mieliai sutiko dalyvauti minėjime.

Dr. A. Galvanauskas savo pasakojimą suskirstė į tris dalis: pirmoje dalyje parodė trumpą vaizduotę iš savo asmeninio archyvo; antroje dalyje klausėmės jo asmeninių išpūdžių, jis atsakė į dalyvių klausimus; trečioje dalyje rodė dokumentinę juostą „Liaudis tampa tauta. Sąjūdžio kelias“ (2013 WEB).

Iš vaizduotės paaikšėjo, kad Lietuvos „žalieji“ 1987 m. buvo drąsūs ir rengė protestą prieš Ignalinos jėgainės plėtimą. Prie Ignalinos tūkstančiai susirinkusių klausėsi A. Juozaičio, V. Landsbergio ir kitų pranešėjų įtikinamų kalbų. Žmonių gausumas ir kalbėtojų drąsumas nebuvo tuo metu įprasti reiškiniai. Tokie mitingai brandino žmonių valią ir skatino sąjūdiečius toliau siekti reformų. Ypač visus padarė 1987 m. rugpjūčio 23 d. prie Adomo Mickevičiaus paminklo susirinkę disidentai, kurie reikalavo atsaukti prieš 50 m. pasirašytą Ribbentropo-Molotovo slapta paktą, Lietuvą perduodantį sovietų priklausomybėn, ir gražinti Lietuvai laisvę.

Prelegentas teigė, kad gyveno ypatingu laiku ir turėjo galimybės aki-vaizdžiai stebėti Sąjūdžio vystymąsi.

Ignė Savickaitės projektas.

Iniciatyvinę Sąjūdžio grupę sudarė 35 žymūs Lietuvos mokslo ir meno žmonės – pusė jų priklausė Komunistų partijai. Siekti reformų padėjo M. Gorbačiovo „persitvarkymo“ politika. O Sąjūdžio veiklą bei siekius skleisti padėjo „Sąjūdžio žinios“. Ilgainiui persitvarkymo šūkiu – kultūrinis atgimimas, demokratizavimo ir ekonominio savarankiškumo siekiai tapo antraeiliais, į pirmą vietą išėjo politiniai siekiai – nepriklausomos Lietuvos atkūrimas.

Renginio dalyviai prisidėjo pasakodami savo išgyvenimus. Buvo įdomu pasiklausti, kaip Vilniaus universiteto studentai slapta siuvo trispalves ir viešame choro pasirodyme jomis mojo. Arba, kaip studentė išdrįso parašyti rašinėį, kritikuojantį komunizmą.

Pabaigoje parodytas filmas atskleidė Sąjūdžio puoselėtojus bei veiklą sunkiomis sąlygomis siekiant visišką nepriklausomybę. Filme išgirdome nuoširdžias, jaudinančias Sąjūdžio dalyvių kalbas ir pamatėme jaudinančius vaizdus – tūkstančius žmonių Baltijos kelio grandinėje. Norintys šį puikų filmą pamatyti, gali rasti internete šiuo adresu: <https://www.youtube.com/watch?PnMv20qc51c>

Širdinga padėka Almantui Galvanauskui ir jį pakvietusiai LB Detroito apylinkės pirmininkei Rigondai Savickienei bei jos visai valdybai už įdomų Kovo 11-osios minėjimą.

Janina Udrienė – JAV LB Michigano apygardos pirm., atsakinga už jaunimo projektą ir veiklos skatinimą apylinkėje

Pirmasis Mažosios Lietuvos enciklopedinis žinynas užsienio kalba

DOMAS KAUNAS

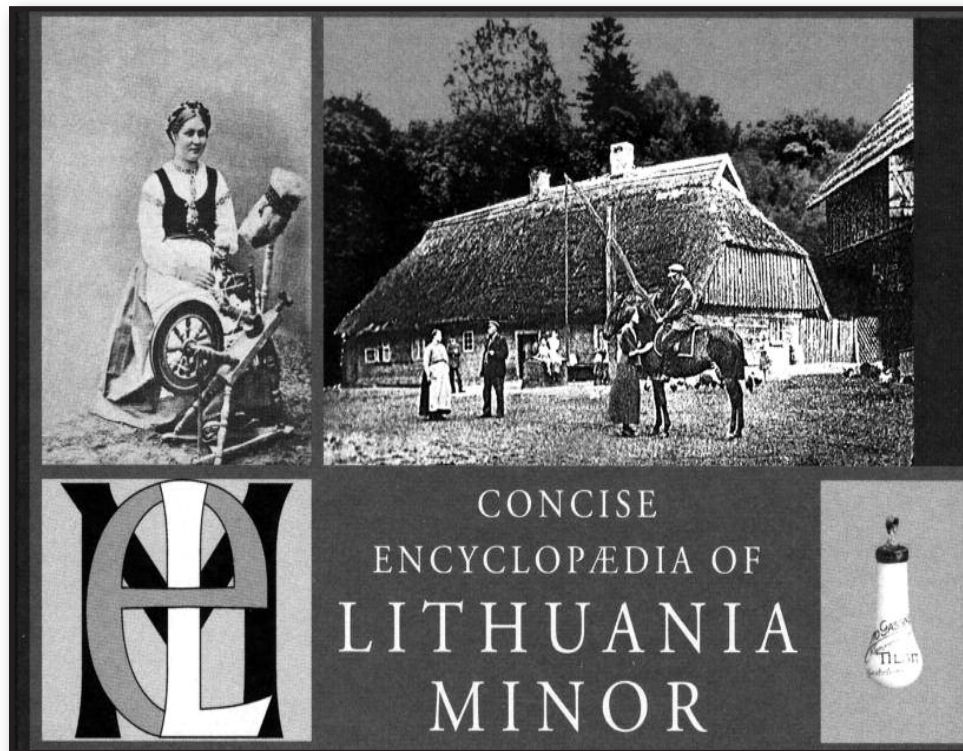
Concise encyclopaedia of Lithuania Minor / Editor-in Chief Vaclovas Bagdonavičius. – Vilnius: Science and encyclopaedia publishing centre; Foundation of Lithuania Minor (USA, Canada), 2014. – 655, [1] p. : iliustr.

Paskutinėmis Kristijono Doneičio vardu pavadintų metų dienomis pasirodęs „Mažosios Lietuvos enciklopedinis žinynas“ anglų kalba bus išskirtinės reikšmės ir vartojimo trukmės. Tai 2000–2009 metais leistos keturtomės „Mažosios Lietuvos enciklopedijos“ santrauka, tačiau su nauju informacijos pateikimo teoriniu ir metodiniu pagrindu bei su kitokia tikslinė paskirtimi. Leidiniui lemta ne tik informuoti vartotoją, bet ir brėžti Vidurio Europos vieno buvusios istorinės Prūsijos regiono etninę bei politinę liniją iš lietuviškojo žiūros taško. Žinynas vaizduoja prūsų ir lietuvių tautų tragediją, svetimųjų sunaikintą kraštą ir žmones. Mes jį vadiname Mažąja Lietuva, tačiau lietuviškai nekalbantys žmonės dažniausiai tokio pavadinimo nežino arba seniai pamiršo. Kai kam tiesiog nesinori arba nemalonu prisiminti karo metais įvykdytas istorijos pervartas.

Žinynas radosi nelengvai ir ne per vienerius metus. Jį sukurti reikėjo išvalgių vadovų, patirties, didelio autorių kolektyvo ir įdirbio. Būta ir ankstesnių bandymų. Pirmuoju laikyčiau Anso Bruožio biografinių apybraižų rinkinį „Mažosios Lietuvos buvusieji rašytojai ir žymesnieji lietuvių kalbos mylėtojai“ (1920), antruoju – Adomo Brako parengtą autorių kolektyvo straipsnių knygą „Aukuras“ su kuklia paantrašte „Mažosios Lietuvos kultūrinio gyvenimo žinios“ (1937), trečiuoju – Jono Vanagaičio sudarytą ir stipriai tautinio sąjūdžio idėjomis bei politika persmelktą almanachą „Kovos keliais“ (1938). Visi šie veikalai pasirodė Mažajai Lietuvai lemtingu metu, kai jos likimas sprendėsi permainingoje XX a. Europos šalių santykių arenoje. Mažosios Lietuvos dramos lydėjo ir šias knygas. Jos buvo nutylimos, slepiamos, kartais persekiojamos ir naikinamos.

Didelių pastangų pareikalavusios „Mažosios Lietuvos enciklopedijos“ idėja mezgėsi lietuvių, pirmiausiai mažlietuvių išeivių erdvėse, o su brendimo ir buvo įgyvendinta suvienijus abiejų tautos dalių pastangas ir Lietuvai atkūrus nepriklausomybę. Duomenų telkinį arba, kaip sakoma šiais interneto laikais, informacinę bazę per tryliką metų sukūrė apie 300 bendradarbių, materialinius pamatus dėjo pasaulinis Mažosios Lietuvos fondas (iš aukotojų surinko 338 000 JAV dolerių) ir rėmėjai Lietuvoje. Dar nepasiekus darbų pabaigos išryškėjo ir vienatomo enciklopedinio žinyno anglų, vokiečių, rusų ir lietuvių kalbomis leidimų užduotis. Kodėl pirmajam leidimui pasirinkta anglų kalba, manau, aiškinti nereikėtų. Leidimų kitomis kalbomis eiliškumą dar bus galima ir pasvarstyti.

Leidyns patogus naudotis, gerai apipavidalintas, teksto maketo forma ir visumos stilistika atliepia pirmatakei – „Mažosios Lietuvos enciklopedijai“. Dizainą kūrė tas pats dailinin-

kas, Dailės akademijos profesorius Alfonsas Žvilčius. Viso teksto apimtis – 54, su iliustracijomis – 66,2 autoriniai lankai. Tai labai imlaus enciklopedinio veikalų rodikliai. Jo informatyvumą papildo apie 900 iliustracijų, kurių dauguma (juodai baltos) yra tekstinės, dalis (spalvotos) pateiktos įdėtinuose lapuose. Nuotraukos, atvirukai, piešiniai ir žemėlapiai kokybiškai reprodukuoti, puikiai tinka leidinio žanrui ir yra vieni iš vertingiausių Mažosios Lietuvos ikonografijos paveldė. Rengėjų metodinę kvalifikaciją patvirtina iliustracijų kilmės ir nuosavybės nuorodos. Pažymėtina ir gera knygos spaudos kokybė. Ją spausdino vilniškė „Balto print“ įmonė.

Vienatomo žinyno parengimui reikėjo ne tik gausaus enciklopedinių duomenų išteklių, bet ir metodologinių, informacinio apdoravimo, struktūros formavimo sprendimų, užduoties vykdytojų. Vos pradėjus darbą kilo polemika dėl leidinio turinio ir paskirties. Daliai rengėjų, daugiausia atstovaujančių Klaipėdos universitetui, priimtinesnė buvo universalesnio, Rytų Prūsijos visų tautų etninė, kultūrinė ir politinė paveldą integruojančio leidinio versija, kitai daliai – Mažosios Lietuvos ir lietuvių tapatumą nustatanti ir jo atpažinimą tarptautiniu mastu įtvirtinanti, t. y. lituanistinė veikalų versija. Laimėjo pastarosios koncepcijos šalininkai, pirmenybę skirdami sunaikinto krašto ir jo etninių gyventojų, autochtonų lietuvių paveldo bei likimo problemas suaktualinimui. Manychiau, kad šiandien jis yra aiškiau pagrįstas ir atitinkantis ne tik dabarties, bet ir ateities poreikius bei galimybes. Universalios Rytų Prūsijos enciklopedijos ir net enciklopedinio žodyno parengimas būtų gerokai sudėtingesnė užduotis. Jai įgyvendinti reikalingas tarptautinis, bent lietuvių, vokiečių ir lenkų mokslininkų vienijantis projektas, nepalyginamai didesni laiko ir materialiniai ištekliai. Tikiu, kad ateis ir tokio veikalų valanda.

Didžiausia atsakomybė angliškajame žinyne teko jo strategams, Mažosios Lietuvos fondo prezidentams čikagiškiams Viliui Algirdui Trumpjoniui ir po netikėtos mirties jį pakeitusiam prof. Jurgiui Arvydui Anysui, vy-

riausiajam redaktoriui dr. Vaclovui Bagdonavičiui bei Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro veikalo rengimo grupės vedėjai Danutei Valentukevičienei. Be vedėjos, grupėje pagal terminuotas darbo sutartis po vienerius ar dvejus metus, dažniausiai antraeilėse pareigose, dirbo Jurgita Brasiūnaitė, Virginija Budrikienė, Monika Burokaitė, Jūratė Musteikytė, Teresė Paulauskytė, Sigitas Tutlys ir Monika Vinckun. Redaktoriai buvo priimami priklausomai nuo poreikio, pavyzdžiui, šaltinių ir literatūros vokiečių ar anglų kalba analizės, iliustracijų parinkimo ir komplektavimo. Šis ne-gausus kolektyvas apdorojo 107 autorių tiek anksčiau enciklopedijai, tiek ir žinynei pateiktą medžiagą, taip pat ją nuolat rengė ir pats.

Leidinių sudaro įvadiniai ir baigiamieji pagalbiniai informaciniai tekstai bei trys fundamentalios turinio dalys: 1) Mažosios Lietuvos istorija, ekonomika ir kultūra, 2) savivaldūs miestai, miesteliai ir kaimai, 3) biografijos. Pažymėtinas labai geras žodyno informacinis aprūpinimas. Jis dviejų lygių. Pirmąjį sudaro informacija apie rengėjus: Mažosios Lietuvos fondo vadovų, tarybos narių ir finansinių rėmėjų, žinyno redaktorių kolegijos dalyvių, konsultantų, rengimo grupės specialistų, korektorių, vertėjų į anglų kalbą, dizainerių ir išsamus autorių sąrašas. Antrasis tiesiogiai pritaikytas vartotojų poreikiams. Jame pateiktas informacijos paieškai skirtas turinys, Fondo prezidento (J. A. Anyso), vyriausiojo redaktoriaus (V. Bagdonavičiaus) pratarinės ir rengimo grupės vadovės (D. Valentukevičienės) įvadas, dalykiškai paaiškinantis veikalų sudarymo principus, lietuviškosios medžiagos aprėptį, su vokiškąja tradicija susijusių asmenvardžių ir vietovardžių rašybą, duomenų šaltinius.

Pirmoji žinyno dalis (p. 23–296) sudaryta iš apžvalgiųjų, kartais peraugančių ir į analitinius, straipsnių. Joje neabejotinai svarbiausia yra sintetinė Mažosios Lietuvos istorija. Ji apibūdina teritorijos susidarymą, paaiškina autochtonų etnonimo kilmę ir prasmę, lietuvių kalbos ir tarmių ypatumus, nulemtus kaimyninių prūsų ir vokiečių kalbų poveikio. Autoriai istoriją traktuoja labai plačiai, todėl Mažo-

sios Lietuvos savitumui atskleisti naudojamos žinios apie Vokiečių ordino ekspansiją, užkariavimus, vokiškosios Prūsijos valstybės išsivystimą ir baltiškojo regiono kolonizavimą. Istorija rutuliojama istorinių epochų kaitos fone, nuosekliai vaizduojant luominius ir visuomeninius santykius, gyventojų socialinę padėtį, valdžios vykdytas diskriminacines priemones autochtonų atžvilgiu, jiems nepalankius demografinius pokyčius dėl maro epidemijos ir po jos vykusios kolonizacijos, tikslingai taikytus tokius poveikius nutautinimo veiksmus kaip tarnyba kariuomenėje ir bet kurio lygio valdžios institucijose, švietimo sistema. Lietuvių tautinį atsparumą tirpdė ir dėl nelygiavercio pajėgumo kultūrų susidūrimo šimtmečiais vykusį savaiminę akulturaciją. Remiantis gausia tyrimų literatūra išsamiai nušviestas Klaipėdos krašto kaip administracinio teritorinio vienetų klausimas, objektyviai pa-vaizduojant ir vadinamojo Klaipėdos krašto sukilimo epizodą. Žinyne bene pirmą kartą susisteminta ir pateikta medžiaga apie Mažosios Lietuvos likimą Antrojo pasaulinio karo ir so-

vietinio pokario laikotarpiu, išeivijos karo pabėgėlių padėtyje telkinių formavimosi pradžią Vokietijoje ir Šiaurės Amerikoje. Pasigesciau tik išsamesnio ir kritiškesnio požiūrio į Trečiojo Reicho valdymo represinius metodus ir pasekmes, konkrečiau įvardinčiau lietuvių aukas. Matyt, stokota išsamesnių tyrimų. Greičiausiai dėl tos pačios priežasties palyginti glaustai aptarta Mažosios Lietuvos ankstyvojo ir ankstyvesnio laikotarpio ekonomika. Vokiečių istoriografija jai yra skyrusi gana daug dėmesio, lietuvių jai beveik netyrinėja. Priežastis objektyvi: Mažosios Lietuvos lietuviškiausioje dalyje vyravo agrarinis ūkis, lietuvių vaidmuo pramonėje ir prekyboje buvo nedidelis. Kas kita dėl Klaipėdos krašto ekonomikos. Ji žinyne apibūdinta gana išsamiai pasirėmus Juliaus Žuko 2010 m. ginta daktaro disertacija. Kai kas istorijos skyriuje pasiges politikos poskyrio. Jis neįvardytas, tačiau sprendimas rastas tinkamas: politikos realijomis persmelktos visos aptariamoms temoms.

Kultūros skyrius aprėptimi prilygsta istorijos skyriui: tiek pat imlus ir daugiatesmis. Jį formuoja poskyriai apie gyventojų religiją, kultūrinę aplinką, švietimą, literatūrą, spaudą, muziką, dailę ir sportą, o skyrių užbaigia išsami apybraiža apie mažlietuvių etninę kultūrą (pagrindinės temos yra šeimos šventės, kalendorinės šventės, darbo papročiai, apranga, maistas, tautosaka, liaudies muzika, liaudiškoji architektūra, kapų krikštai, varnų kulinarijos tikslais gaudymas, žvejyba, marių laivų statyba, vėtrungės). Visą pirmąją žinyno dalį apibendrina dr. Algirdo Matulevičiaus straipsnis „Mažoji Lietuva istoriografijoje“ ir jį turiniu atitinkanti rinktinė bibliografinė rodyklė, sudaryta iš šaltinių bei tyrinėjimų, daugiausia lietuvių ir vokiečių kalba, sąrašo. Todėl visa pirmoji žinyno dalis yra panaši į konceptualią informacinę arba enciklopedinę monografiją, ypač svarbią tiems užsienio vartotojams, kurie pirmą kartą susidurs su Mažąja Lietuva kaip reiškiniumi. Jiems ši dalis padės suvokti problemas, pirmiausiai politines, sudėtingumą ir suteiks įvadininių bei pagalbininių žinių.

Bus daugiau

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

G. Grybauskaitė – Ukrainos „Metų žmogus“

Vilnius/Kijevas (faktai.lt) – Lietuvos Respublikos prezidentei Daliai Grybauskaitėi išskilmėse Kijeve įteiktas Ukrainos „Metų žmogaus 2014“ apdovanojimas. Jis Lietuvos vadovei suteiktas už tvirtą paramą Ukrainos nepriklausomybei, jos suverenitetui, teritoriniam vientisumui bei europiniams siekiams.

Dėkodama už šį svarbų ir nuoširdų apdovanojimą, šalies vadovė pabrėžė, jog „Metų žmogaus“ vardo nusipelnė kiekvienas Ukrainos žmogus, šandien kovojantis už savo šalies pasirinkimą.

„Metų žmogus yra ukrainietis. Visa Jūsų tauta, kuri kovoja ir gina savo pasirinkimą, kuri remia visi laisvos Europos žmonės. Prieš 25 metus ir mes, Lietuva, turėjome apginti savo pasirinkimą. Todėl palaikome ir suprantame Jus šiandien. Jūs visi esate herojai, nes kovojate už savo ateitį ir taiką visoje Europoje“, – sakė Prezidentė.

Anksčiau Ukrainos Metų žmogaus vardas yra suteiktas Popiežiui Jonui Pauliui II, Lenkijos prezidentui Aleksander Kwasniewski, Gruzijos prezidentui Michailui Saakašvili, Lietuvos prezidentui Valdui Adamkui, ES ypatingajam užsienio politikos įgaliotiniui Javier Solana, JAV senatoriui John McCain.

D. Grybauskaitė – Ukrainos „Metų žmogus“.

Roberto Dačkaus nuotr.

Po skandalų rinkimai vyks pakartotinai

Vilnius („Draugo“ info) – Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) baigė tvirtinti savivaldos rinkimų rezultatus. Rezultatai devyniolikoje savivaldybių, kur meras išrinktas per pirmąjį turą, patvirtinti prieš dvi savaites.

Tokiu būdu savivaldos rinkimai baigti 57 savivaldybėse. Trijose panaikinti visi rinkimų rezultatai arba iš dalies.

Dėl šiurkščių pažeidimų (balsų pirkimas, įkalbinėjimas, dovanos ir pan.) VRK panaikino savivaldybių tarybų ir mero rinkimų rezultatus Šilutėje, Širvintose – mero rinkimų rezultatus, o Trakų rajone rinkimų rezultatai nepripažinti jau po pirmojo turo. Iškelta keliolika baudžiamųjų bylų.

Šiose savivaldybėse birželį bus ren-

giami pakartotiniai rinkimai.

Pirmųjų tiesioginių merų rinkimų laimėtojai – socialdemokratai, jų atstovai vadovaus šešiolikoje savivaldybių. Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai merų rinkimus laimėjo 11 savivaldybių, Liberalų sąjūdis – 9.

Daugiausiai mandatų – 359 – savivaldybių tarybose turės Socialdemokratų partija, konservatoriai – 253, ne daug nuo jų mandatų skaičiumi atsilieka liberalai – 217. „Darbiečiai“ gavo 148 mandatų, šiek tiek mažiau už juos – 140 – Valstiečių ir žaliųjų sąjunga, partija „Tvarka ir teisingumas“ laimėjo 82 mandatus, Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – 62 ir kt.

Lietuvos europarlamentarai gyvena geriausiai

Vilnius („Draugo“ info) – Lietuvoje išrinkti europarlamentarai stebina Briuselyje – samdomų padėjėjų skaičiumi jiems negali prilygti nė vienos Europos Sąjungos šalies politikai.

Vakarų Europos šalims atstovaujantys europarlamentarai išsiverčia su keliais apmokamais padėjėjais, o vienuolika politikų iš Lietuvos yra pasitelkę vidutiniškai daugiau kaip po 14 talkininkų. Briuselyje jau imta svarstyti, kad politikų talkininkų skaičių reiktų riboti.

Daugiausia padėjėjų Europos Parlamente turi liberalų atstovas Antanas Guoga. Jam oficialiai talkininkauja net 27 pagalbininkai.

Antroje vietoje pagal padėjėjų skai-

čių yra Lietuvos lenkų rinkimų akcijos vadovas Valdemaras Tomaševskis – jam padeda 22 talkininkai. Liberalas Petras Auštrevičius turi 20 pagalbininkų būrį.

Vidutiniškai kiekvienam europarlamentarui tenkančių padėjėjų skaičius (šalių dešimtukas):

Lietuva – 14,73,
Lenkija – 10,22,
Malta – 8,67,
Bulgarija – 7,12,
Rumunija – 6,84,
Latvija – 6,38,
Kroatija – 5,82,
Vokietija – 5,18,
Didžioji Britanija – 5,11,
Kipras – 4,83.

ES susivienijo kovai su dezinformacija

Briuselis (1psl.lt) – Europos Vadovų Taryba Lietuvos iniciatyva pirmą kartą svarstė Europos Sąjungos (ES) priemones kovai su Rusijos skleidžiamą dezinformacija.

ES šalių ir vyriausybės vadovai įpareigojo vyriausiąją ES užsienio politikos įgaliotinę Federica Mogherini bendradarbiaujant kartu ES valstybėmis bei Europos institucijomis iki birželio parengti bendrą ES strateginės komunikacijos veiksmų planą informacinėms atakoms atremti.

Prezidentė Dalia Grybauskaitė pabrėžia, jog pasikeitus geopolitinei situacijai Rusija vykdo aršų informacinį karą, skleidžia melagingą informaciją, siekia sukiršinti Europos žmones ir sušaldyti ES šalių vienybę, todėl tam būtinas vieningas visos Europos Sąjungos atsakas.

Šalies vadovės teigimu, būtina aiškiai įvardinti ir žinoti, kas yra propa-

ganda. Taip pat turime gebėti išaiškinti melą ir investuoti į alternatyvius informacijos šaltinius.

Prezidentūra primena, kad atskiros ES valstybės savo nacionaliniu lygiu taip pat imasi griežtų priemonių kovai su propaganda, neapykantos ir terorizmo kurstyti. Prieš kelias dienas Prancūzijos vidaus reikalų ministerija priėmė sprendimą uždaryti net 5 interneto svetaines, kurios įtariamą terorizmo kurstyti.

D. Grybauskaitės iniciatyva Seimui pateiktos Visuomenės informavimo įstatymo pataisos, kurios už karo kurstyti numato griežtą atsakomybę ir proporcingas baudas visiems be išimties transliuotojams ir retransliuotojams. Suteikiama daugiau galių televizijos ir radijo veiklos priežiūrą vykdančiai Lietuvos radijo ir televizijos komisijai.

Rusija pagrasino Danijai branduoliniu ginklu

Kopenhaga (BNS) – Rusijos ambasadoriaus Danijoje pareiškimas, kad Maskva galėtų nutaikyti branduolines raketas į NATO šalies karo laivus, jeigu ta šalis prisijungtų prie Aljanso priešraketinės gynybos sistemos, išprovokavo pikta Kopenhagos atsaką.

Danijos užsienio reikalų ministras Martin Lidegaard pasmerkė ambasadoriaus Michailo Vanino „nepriimtinius“ komentarus, kuriuos paskelbė vienas danų dienraščių.

Pasak M. Lidegaard, Rusijos diplomatas „peržengė ribą“, sakydamas,

kad kiekvienas, kas prisijungia prie NATO priešraketinės gynybos skydo, ateityje taps Rusijos balistinių raketų taikiniu.

Pernai rugpjūtį Danija sutiko prisidėti prie NATO priešraketinės gynybos sistemos ir skirti jai bent vieną fregatą, aprūpintą pažangia radiolokacijos stotimi.

Rusija yra griežtai nusistačiusi prieš Aljanso priešraketinės gynybos planus, pagal kuriuos planuojama įkurti šios sistemos bazes Rumunijoje ir Lenkijoje.

Australija gelbėja Didįjį barjerinį rifą

Sidnėjus (BNS) – Australija kovo 22 d. pristatė ilgalaikį planą, turintį išgelbėti Didįjį barjerinį rifą, o premjeras Tony Abbott pareiškė, kad šio UNESCO Pasaulio paveldo objekto apsauga yra prioritetinės reikšmės.

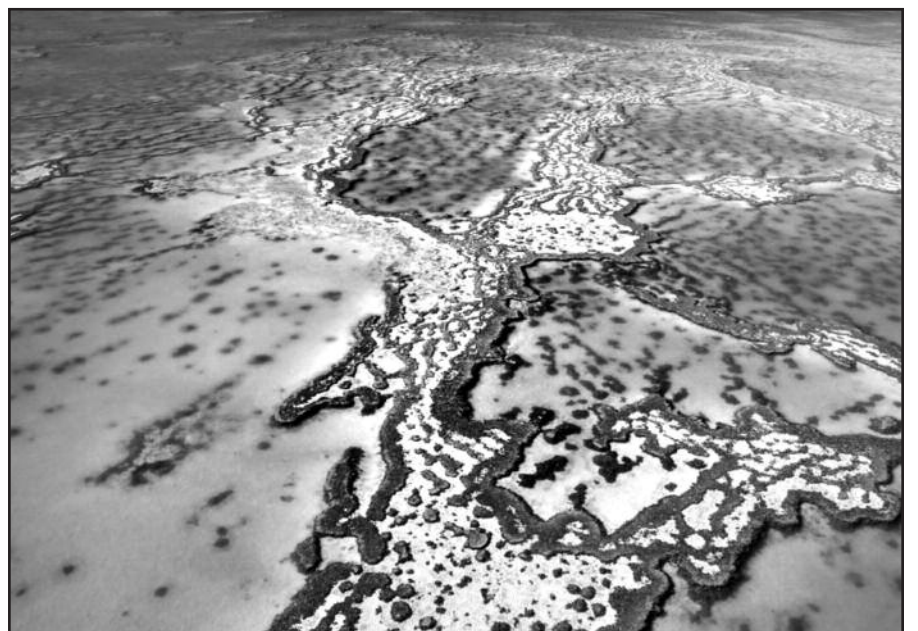
Pagal 35 metų planą numatoma visam laikui uždrausti povandeninius grunto sąvartynus jautriame jūros regione prie Queenslando valstijos krantų, taip pat nustatyti uždaviniai pagerinti vandens kokybę ir jūrinių ekosistemų būklę.

JT Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (UNESCO) grasino įrašyti Didįjį barjerinį rifą į Pasaulio paveldo objektų, kuriems gresia pavojus, sąrašą,

nes jis smarkiai kenčia nuo grunto laidavimo jūroje, klimato pokyčių, žemės ūkio nuotekų ir itin rajų, koralus nio-kojančių jūrų žvaigždžių invazijos.

Ilgesnį negu 2,3 tūkst. km Didįjį barjerinį rifą sudaro apie 3 000 koralinių rifų ir 1 050 salų labirintas, nusi-driekęs palei Australijos šiaurės rytinę pakrantę. Šis daug turistų pritraukiantis objektas yra viena turtingiausių jūrinių buveinių.

Į prioritetines teritorijas patenkančių pesticidų kiekis iki 2018 m. turėtų sumažėti bent 60 proc., o vėžlių, delfinų ir diugonių populiacijos iki 2020 m. turi stabilizuotis arba pradėti gausėti.

Didysis koralinis rifas.

Shutterstock nuotr.

Lietuvių išeivijos institutas: du dešimtmečiai prasmingos ir kruopščios veiklos

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Kaune, pastate, kuriame nuo 1922 iki 1935 metų buvo įsikūrusi Lietuvos užsienio reikalų ministerija, 2000-aisiais metais buvo įkurtas Lietuvių išeivijos institutas – įstaiga, kurios neturi nė viena kita Baltijos šalis. Jis atsirado ne tuščioje vietoje – dar 1994-aisiais Vytauto Didžiojo universitete (VOU) pradėjo veikti išeivijos studijų centras, vykdamas išeivijos organizacijų ir atskirų asmenų kultūrinio, politinio, mokslinio palikimo tyrimus, kaupęs ir saugojęs gausius išeivijos archyvus.

O pati pradžia buvo garsaus išeivijos kultūros veikėjo, kolekcininko, žurnalisto, Lietuvoje gerai žinomo kaip keturių tomų enciklopedinio leidinio „Mūsų Lietuva“ autoriaus Broniaus Kviklio didžiulis archyvas, kuris į Kauną, Vytauto Didžiojo universitetą buvo atgabentas dar 1993 metais. Tai buvo didžiulis lobynas – jį sudarė apie 300 dėžių, kurios svėrė maždaug aštuonias tonas, ir dabar tas archyvas užima visą vieną pastato kambarį, kur rūpestingai sutvarkytų archyvų lentynos pilnos nuo grindų iki lubų.

Į Lietuvą archyvas, kurį sudaro turtinga biblioteka ir archyviniai dokumentai, grįžo paties B. Kviklio valia. Jis 1989-aisiais, likus metams iki mirties, išsitarė profesoriumi, būsimam VDU rektoriui Broniui Vaškeliui: „Jei ne aš pats sugrįšiu, tai nors mano rinkinys grįš į Lietuvą“. Pats jis į gimtinę negrįžo, o tėvo valią įvykdė jo dukterys. Bibliotekoje yra per aštuoni tūkstančiai knygų, daugiausia apimančių lituanistiką plačiaja prasme – įvairiais laikotarpiais ir įvairiose geografinėse platumose leisti leidiniai. Seniausieji siekia dar Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus, čia daug ir XIX amžiaus leidinių, tarp jų – ir spaudos draudimo laikotarpio lietuviški leidiniai, knygnešių gabentos knygos ir maldaknygės. Labai vertingos ir Vokietijos DP laikotarpio bei kitos knygos ir periodiniai leidiniai.

Visa ši labai turtinga kolekcija atskleidžia B. Kviklį kaip labai kruopštų kolekcininką, kaupusį dokumentus ir supratusį, kokią išliekamąją vertę jie turi. Po institutą „Draugo“ žurnalistą lydėjusi jo mokslinė bendradarbė daktarė Daiva Dapkutė parodė ir salės sienas puošiančius fotografijų rinkinius, kuriuos taip pat paruošė darbštusis kolekcininkas, rengęs standus su garsiais išeivijos meno ir mokslo žmonių, žurnalistų, įvairių kultūros renginių fotografijomis. Su parengtais standais B. Kviklys keliaudavo po įvairias lietuvių diasporos vietas.

Idėja įkurti instituciją, kuri tyrinėtų išeivijos

Instituto mokslinė bendradarbė dr. D. Dapkutė jo veiklai atidavė daug pastangų, parašė ne vieną knygą.

problematiką, priklauso profesoriumi Vytautui Kavoliui, tuomečiam (1993–1996 m.) universiteto rektoriui profesoriumi B. Vaškeliui ir dabartiniam instituto vadovui profesoriumi Egidijui Aleksandravičiui, kuris idėjo labai daug pastangų, kad išeivijos studijų centras būtų įkurtas.

Prieš kelerius metus institutas buvo prijungtas prie Vytauto Didžiojo universiteto ir tapo VDU Lietuvių išeivijos institutu. Jis ir toliau vykdo išeivijos organizacijų ir atskirų asmenų kultūrinio, politinio ir mokslinio palikimo kaupimo, tyrimo, išsaugojimo ir eksponavimo funkcijas, o kartu yra ir mokslo tyrimo institucija. Institute dirba skirtingų mokslo sričių (istorijos, literatūros, sociologijos) mokslininkai, tyrinėjantys lietuvių egzilio istorijos, literatūros bei šiuolaikinės migracijos problematiką. Institute saugoma archyvinė medžiaga yra naudojama tyrimams, integruojama į studijų procesus, rengiamos dokumentų publikacijos.

Instituto struktūrą sudaro Aleksandro Štromo biblioteka-skaitykla ir jo politinių mokslų archyvas, jau minėta Broniaus Kviklio biblioteka-kolekcija, Vytauto Kavolio kolekcija, taip pat S. ir S. Lozoraičių muziejaus fondai.

Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus yra rašęs: „Į Išeivijos institutą žvelgiu kaip į lietuvių kultūri-

nei ir visuomeninei raidai svarbų tyrimų bei idėjų sklaidos centrą. Linkiu jam sėkmės stiprinant jungtis tarp išeivijos ir krašto, tarp turtingos išeivių kartų patirties ir šiandienos, ryškinant šiuolaikinės lietuvių tapatybės ir savimonės gaires“. 2011 metais čia buvo įsteigta ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus, kuri užima trečiąjį pastato aukštą. Šios institucijos kūrimo darbai dar tęsiasi.

Bėgant metams, instituto fondai nuolat papildydavo vertingais archyvais – čia atkeliavo Aleksandro Štromo, Jurgio Gimbuto, Vinco Rastenio, Adolfo Damušio, Juozo Danio, Bronio Railos, Vytauto Alanto, Henriko Žemelio, Algimanto Mackaus knygų leidimo fondo, „Metmenų“ žurnalo, „Santaros Šviesos“ federacijos, Karolio Drungos, Liūto Mockūno, „Akiračių“ mėnraščio, kun. Vinco Valkavičiaus, Leonardo Valiuko, Broniaus Bieliuko, Antano Juodvalkio, Aniceto Simučio, Vytauto Kamanto (Pasaulio Lietuvių Bendruomenės), Latvijos Lietuvių Bendruomenės archyvai. Pastaruoju metu institute daugėja ir vaizdinės medžiagos, kaupiasi vaizdo archyvas. Kauną pasiekusios kino juostos, esančios Anatolijaus Šluto, Algimanto Kezio kolekcijose atspindi lietuvių išeivijos oficialų ir kasdienį gyvenimą, atveria naujas galimybes vizualinės antropologijos tyrimams.

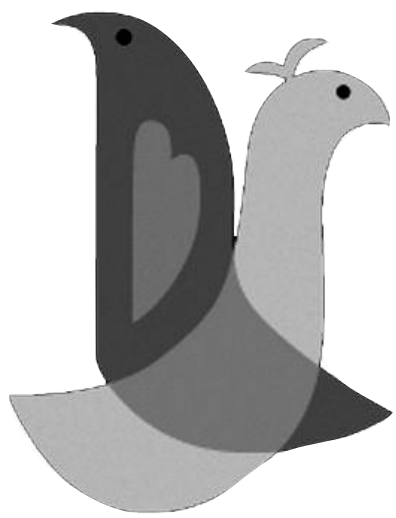

B. Kviklio archyvo lobynai.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

JOLANTA URBIETIENĖ

Apie gausiausią X Šiaurės Amerikos lietuvių dainų šventėje dalyvausiantį dainininkų būrį – per aštuoniasdešimt narių atsivežančią Toronto „Volungę“, šiemet švenčiančią savo veiklos 40-metį, neseniai buvo rašyta. Tačiau ne visi vasarą į Čikagą sugužėsiantys chorai savo narius bei veiklos metus skaičiuoja dešimčių dešimtimis. Kai kuriems jų toks didelis renginys – pirmasis. Ir dainuojančiųjų jame vos tuzinas. Ar pora...

Nutarusi pasidomėti „Bočiais“, apie juos težinojau tik tiek, kad tai mažiausias artėjančio renginio tinklalapyje užsiregistravęs choras (atvyksta tik du jo nariai), kad jis iš Pittsburgho vakariniame Pensylvanijos valstijos pakraštyje ir kad vadovauja jam Len Barcoucky bei Nancy Binkney. Paieškos visagaliam internete mažai tepagelbėjo. Tačiau atsakymo iš Len, prisistačiusio vadybininku, ilgai laukti nereikėjo – jis bei Vytas Mickus, minėtieji du šventėje „Bočiams“ atstovausiantys nariai, mielai sutiko papasakoti apie dar visai jauną (ir gyvavimo metų skaičiumi, ir – svarbiausia – dvasia) kolektyvą.

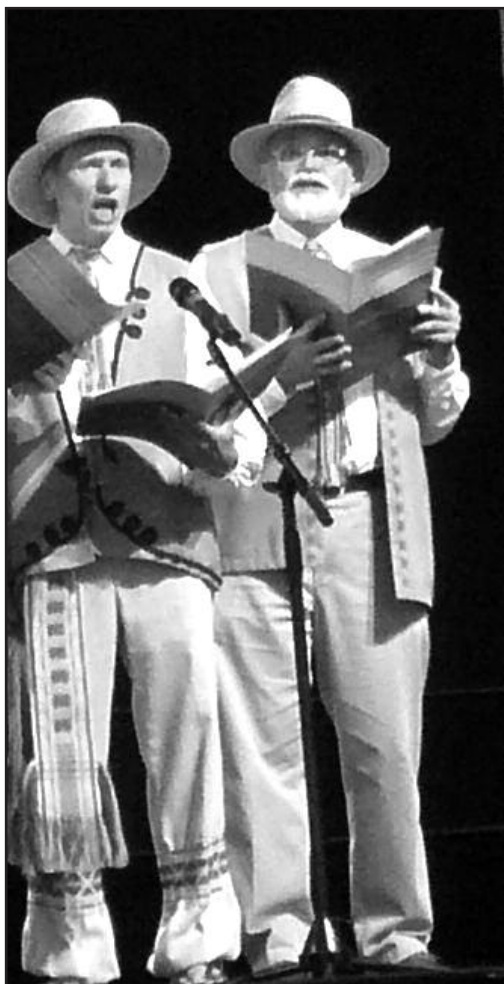
Senąsias išėivijos dainų šventes, dažniau vadintas dainų dienomis, mėnančioje archyvų medžiagoje aptikau štai tokią mintį: nors jau XX amžiaus pradžioje buvo bandoma išlaikyti tradiciją JAV reguliariai rengti susibūrimus, kuriuose būtų populiariama lietuviška daina, pastangos dažnai nueidavo veltui. Tačiau Pensylvanijos lietuvių iniciatyva šitokios „suzuzikintos išskilmės“ būdavo suruošiamos dažniau nei kituose iš Lietuvos pasitraukusiųjų telkiniuose. Šios kalnakasių valstijos, priglaudusios pirmąsias nelengvai duonai pasiryžusių Lietuvos emigrantų kolonijas, lietuviai net ir anais sunkiais laikais kaip įmanydami stengėsi, kad nenutrūktų gimtąja kalba skambėjusios dainos gija. Tas faktas netikėtai iškilo atmintyje, kai mano pašnekovai, dėliodami „Bočių“ susikūrimo istoriją, užsiminė, kaip vietiniai Pittsburgho lietuviai, nuo praėjusio šimtmečio vidurio nė vienerių metų nepraleidę dalyvaudami Pittsburgho rengiamame folkloro festivalyje, vieną dieną suprato, jog mieste nebeliko jokio meno kolektyvo, kuris toje šventėje atstovautų mažai tautelei nuo Baltijos krantų. „Daug metų, – sako jie, – Vakarų Pensylvanijos Lietuvos piliečių bendruomenė rėmė Pittsburgho suaugusiųjų ir vaikų tautinių šokių grupes, abi pavadintas gražios Lietuvos upės vardu, – „Neris“. Bet kai abi grupės, daugybę metų reprezentavusios mūsų kultūrą, po truputį ėmė nykti – viena – dėl šokėjų solidaus amžiaus, kita – dėl už-

Dainą trauks ir didelis, ir mažas

Koncertuoja „Bočiai“

„Bočių“ archyvo nuotraukos

Vytas Mickus (kairėje) ir Len Barcoucky

augusių ir kitokia veikla susidomėjusių jos narių, – iškilo pavojus, jog pirmąkart per daugelį dešimtmečių Trijų upių mieste rengiamoje skirtingų tautų talentams atsiskleisti galimybe suteikiančioje šventėje nebeplėvesuos lietuviška trispalvė. Kad nutrūks dešimtmečius gyvavusi tradicija”.

Štai tuomet veiklaus savanorio Len Barcoucky – „neturinio muzikinio talento, bet labai mylinčio muziką”, anot pajukavusios jo žmonos Barbaros, – iniciatyva 2012-iejį tapo pokyčių metais. Remiama tos pačios Vakarų Pensylvanijos Lietuvos piliečių bendruomenės – šiandien, beje, skaičiuojančios jau 102-uosius gyvavimo metus, – susibūrė nedidelė dainininkų grupelė, kuri tų metų gegužę minėtam folkloro festivalyje pirmąkart pasirodė vietoje šokėjų. Tradicija nenutrūko. Taip atsirado šiemet trečiąjį gimtadienį švenčiantis „Bočių“ choras.

Len ir Vytas – vieni pačių pirmųjų jo narių. Šiandien „Bočių“ gretose – maždaug dvidešimt iš Pittsburgho bei miesto apylinkų į repeticijas suvažiuojančių dainininkų, iš kurių 12–15 dalyvauja įvairiuose renginiuose. Nors, pasak pašnekovų, vidutinis narių amžius

– 50 metų, chore dainuoja arba yra dainavę ir jau pensijos sulaukusieji, ir paaugliai. Paklausti, ar daug trečiabangių išiliejo į choro gretas, atsako, jog tokių praktiškai nėra. Daugiausia dainuoja pačioje XX a. pradžioje bei po Antrojo pasaulinio karo į Ameriką atvykusiųjų anūkai, proanūkiai. Todėl ir pagrindinė bendravimo kalba jau nebe lietuvių, nors ji nėra visiškai užmiršta, ir pastarosios išsaugojimas choristams nepaprastai svarbus. „Ją tobuliname, – sako, – kiekviena pasitaikiusia proga: Lietuvos piliečių bendruomenės susijimuose, traukdami dainas prie Joninių laužo, giedodami Kalėdų giesmes, lankydami lietuvių kalbos pamokėles”. „Bočių“ repertuare – senelių bei prosenelių dainuotos ir jų vaikų atmintyje išlikusios „Lietuva brangi“, „Buvo gera gaspadinė“, „Ko liūdi, berželi?“, „Pjoviau šieną“. O „Pjoviau šieną“, porina abu senbuviai, ypač populiarį, visų laukiama: ją atliekant surengiamas tarsi spektaklis: scenon pakviečiami klausytojai – ir maži, ir dideli, – tuo metu judesiais rodantys, apie ką dainuojama. Tiesa, išmokę šių metų dainų šventės repertuarą, jo kūrinių „Bočiai“ žada gerokai paįvairinti būsimuosius savo pasirodymus. Pa-

ATLANTIC Express Corp.

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą 1-708-599-9680

SIUNTINIAI
LIETUVA, LATVIJA, ESTIJA, LENKIJA, UKRAINA, RUMUNIJA

Siuntinių paėmimas iš namų:
630-774-2136

Asmeninių siuntų tel.:
708-907-3000

SIUNTINIŲ PRIĖMIMO VIETOS

MAIJA Granitex 704 N. Larch Ave. Elmhurst, IL 60126 Tel: 630-888-1838
MAIJA Blomed 380 Townline Rd. Mundelein, IL 60080 Tel: 847-566-8676
MAIJA Blomed 2 4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706 Tel: 773-656-2430
MAIJA Galos Caves 6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634 Tel: 773-283-7701
MAIJA Extreme Exteriors 3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176 Tel: 847-671-1155
MAIJA Excel Insurance 5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641 Tel: 773-777-4700
 Atlantic Express Chicago 2719 W. 71 St., Chicago, IL 60629 Tel: 773-434-7919

Centrinio ofiso adresas.:
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Smilga 2819 83rd St. Darien, IL 60561 Tel: 630-427-0929
Lithuanian Plaza 9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465 Tel: 708-599-9866
Kunigaikščių Užėiga 6312 S. Harlem Ave. Summit, IL 60501 Tel: 708-594-5622
Rūta 6551 South Cass Ave., Westmont, IL 60559 Tel: 630-964-7882
Always With Flowers 1138 B S. State St., Lemont, IL 60439 Tel: 630-257-0339
Eurus Deli 22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137 Tel: 630-469-4290
Wonders of Nature 714 S. Buffalo Grove Rd., Buffalo Grove, IL 60089 Tel: 847-793-1000

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **Kovo 27 d., penktadienį, 7 val. v. Balzeco** lietuvių kultūros muziejuje, 6500 South Pulaski Rd., Čikagoje, atidaroma dr. Audriaus Plioplio šviesos skulptūrų paroda „Sibiro sielos“. Darbai sukurti naudojant tremtinių nuotraukas kartu su smegenų kompiuterine tomografija. Bus vaišės.

■ **Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo** bažnyčioje (2745 W. 44th St., Chicago, IL 60632) kovo 28 d., šeštadienį, 1 val. p. p. įvyks rekolekcijos su kun. Antanu Gražuliu, SJ. Taip pat primename, kad Gavėnios metu penktadieniais 3 val. p. p. einame Kryžiaus Keliu su apmąstymais. Juos veda kun. G. Keršys.

■ **Nuo kovo 28 d. iki balandžio 19 d. Tautodailės galerijoje, Dailės muziejuje, PLC, Le-**

monte veiks „Margučių paroda“. Kviečiame atvykti.

■ **Kovo 28 d., 7 val. v. „Sielos“ galerija PLC** Lemonte kviečia į iš Texas valstijos atvežamą parodą „Tapyba be teptuko“. Jos autorė – a. a. Liucija Viliūnaitė-Tijūnėlienė kūrė meną iš džiovintų augalų. 40 proc. surinktų lėšų bus paaukota organizacijai „Vaiko vartai į mokslo“. Atvykite, prisidėkite, švęskite Gavėnią tobuliau. Paroda vyks iki balandžio 12 d.

■ **Verbų sekmadienį, kovo 29 d., po šv. Mišių** Jėzuitų koplyčioje Jaunimo centro moterų klubas visus kviečia į Centro kavinę valgyti priešvėlykinius pusryčius. Pusryčių kaina – 20 dol. Atvykite ir paremkite Jaunimo centrą.

DRAUGAS 773-585-9500

Asmens tapatybės kortelės bus išduodamos ir užsienyje

Asmens tapatybės kortelės nuo šiol bus išduodamos ne tik Lietuvoje, bet ir Lietuvos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose užsienio šalyse. Tai įtvirtinta kovo 21 dieną įsigaliojusiam bendru vidaus ir užsienio reikalų ministrų įsakymu patvirtintame Asmens tapatybės kortelės ir paso išdavimo, keitimo, paskelbimo negaliojančiais ir naikinimo tvarkos apraše.

Tikimasi, kad asmens tapatybės kortelių išdavimas diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose padidins piliečių galimybes naudotis e. valdžios teikiamais privalumais. Tam tikras paslaugas bus galima gauti neišėjus iš namų – pasinaudojus asmens tapatybės kortele kaip priemone tapatybei atpažinti ir pasirašyti elektroniniu parašu.

ELTA info

Rūta M. Staniulienė, gyvenanti **Woodridge, IL**, atsiuntė 150 dol. „Draugo“ leidybos išlaidoms sumažinti. Nuoširdžiai dėkojame už dosnią paramą.

Muziejus kviečia savanorius

Profesorius Juozas Skirius (k.), muziejaus direktorė Rita Janz ir muziejaus prezidentas Stanley Balzekas, Jr. levos Ščiukauskaitės nuotr.

Balzeco lietuvių kultūros muziejuje lankėsi profesorius istorikas Juozas Skirius. Jis renka medžiagą knygai apie Amerikos lietuvių indėlį į Lietuvos nepriklausomybės atstatymą nuo 1918 iki 1990 metų. Profesorių Skirių ypatingai domino archyvinė medžiaga apie Amerikos lietuvių organizacijas ir žymius veikėjus.

Balzeco muziejus yra sukaupęs didžiulę biblioteką, muzikos ir meno archyvus, audio-video kolekciją, dailės kūrinių rinkinį ir archyvus. Muziejui labai reikalingi savanoriai, besidomintys Lietuvos istorija ir politika, bei norintys padėti archyvuose. Kreipkitės tel. 773-582-6500 arba rašykite info@balzekas-museum.org. Muziejus lankytojams atviras 7 dienas per savaitę, nuo 10 val. r. iki 4 val. p. p.

Rita Janz

Palaimintojo Jurgio Matulaičio misija

14911 127th St. Lemont, IL 60439

PAMALDŲ TVARKA

Misijoje einamas ir apmąstomas kryžiaus kelias gavėnios penktadieniais 7:40 val. r.

Kovo 25 d., trečiadienį, 7 val. v. Bendruomeninės Susitaikinimo sakramento apeigos su asmenine išpažintimi.

Kovo 29 d., VERBŲ SEKMADIENI, 9 val. r., 11 val. r. ir 6 val. v. – šv. Mišios.

Balandžio 2 d., DIDJŲ KETVIRTADIENI, 7 val. v. Paskutinės vakarienės šv. Mišios

Balandžio 3 d., DIDJŲ PENKTADIENI, 5:30 val. p. p. Kryžiaus kelias.

7 val. v. Kristaus kančios pamaldos.

Balandžio 4 d., DIDJŲ ŠEŠTADIENI, 8 val. v. Velyknaktis, šv. Mišios bažnyčioje.

Balandžio 5 d., VELYKŲ SEKMADIENI, 7 val. r. Priskėlimo šv. Mišios bažnyčioje.

Procesija (vadovė seselė Laimutė). Giedos misijos choras (vadovė Jūratė Grabliauskienė)

9:30 val. r. šv. Mišios bažnyčioje (giedos vaikų choras „Vytyrus“, vadovas Darius Polikaitis)

11:30 val. r. šv. Mišios bažnyčioje. Giedos kamerinis choras (vadovė Jūratė Grabliauskienė)

Varpeliai: Velyknaktį bei Velykų dieną atsineškite varpelius, kuriais pritarime giesmėms „Garbė Dievui aukštybėse“ ir „Aleliuja“.

Daugiau informacijos tel. 630-257-5613 arba matulaitission@gmail.com; www.matulaitission.com

ATVIRAS, ŠILTAS IR NUOTAIKINGAS PASAKOJIMAS APIE SABĄ
TIKRA ISTORIJA

„Draugo“ prenumeratoriai gali skaityti

„DRAUGĄ“

internete be jokio papildomo mokesčio.

Pageidaujantys turėtų parašyti apie tai

administracijai: administracija@draugas.org

ir gauti „log in“ bei slaptažodį.

Skaitykite „Draugą“ greičiau!